

İLİM: ALLAH'IN ADIYLA OKUMAK VE AHLÂKLÂ YAŞATMAK!

YAZAR: ALİ AYKAÇ

قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?

Zümer, 39/9

iletişim : (0)541 934 3778

daha fazlası için: www.aliaykac.com

Bu içerik, yazarının izni olmadan kısmen veya tamamen kopyalanamaz ve dağıtılamaz. İlgili yasağa aykırı hareket eden kişiler hakkında, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na göre telif hakları kapsamında yasal işlem başlatılacaktır.

بِسْمِ اللَّهِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ

Hamd, bizlere akıl nimeti vererek öğrenme imkânı bahşeden, kalemle yazmayı öğreten, insanı bilginin ve hikmetin kapılarına yönlendiren Allah’a ﷺ **mahsustur. Salât ve selâm**, ümmetine cehaletin karanlığını yarıp, ilim ve ahlak nurunu taşıyan, *Ben ancak muallim olarak gönderildim* buyurarak insanlığa en büyük öğretmen olduğunu ilan eden **Peygamber Efendimiz’e** ﷺ olsun!

Pek Aziz ve Muhterem Müslümanlar,

Kur’ân-ı Kerîm’in ilk emri **okudur**. Bu emir, İslâm medeniyetinin temelini ve Müslümanların yol haritasını belirleyen bir çağrıdır:

اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ

“Yaratan Rabbinin adıyla oku!”¹

Bu ayet, İslâm medeniyetinin temeline yerleştirilen en büyük şiarı ortaya koyar: **Okumak, öğrenmek, anlamak, yaşamak ve yaşatmak**. Fakat ayetin ilk kelimesi kadar devamındaki vurgu da önemlidir: **Rabbinin adıyla oku!** Bu, bize şunu anlatır: Okuma eylemi, sadece **bilgi biriktirmek** için değil; **bilgiyi, Allah’ın ﷻ adıyla anlamlandırmak için yapılmalıdır**. Eğer öğrenme sürecinden Allah ﷻ çıkarılırsa, o **bilgi insanı hidayete değil, sapkınlığa götürür**. Bugün

¹ Alak, 96/1.

dünyada ilim ilerlemiş, teknoloji zirveye ulaşmış ama **ahlak çökmüştür**; çünkü bilgi Allah'ın ﷻ adıyla okunmamıştır. Bu da bize çağdaş bir mesaj verir: **Eğer Müslümanlar ilmi yeniden Allah'ın ﷻ adıyla öğrenmeye başlarsa hem bireysel hem de toplumsal dirilişin kapısı aralanacaktır.** Fakat bundan geri kalındığı müddetçe **ümme**t olarak zulme uğramak, sıkıntılara düşmek ve horlanmaya maruz kalmak kaçınılmazdır.

Dolayısıyla, ayetin ortaya koyduğu bu ilahî hakikat bizlere şunu gösterir: **İlim, yalnızca aklın gıdası değil, aynı zamanda kalbin de terbiyesidir.** İnsan, Allah'ın ﷻ adını merkeze almadan öğrendiği bilgiyi yanlış yönde kullanabilir; **teknoloji ilerler ama insanlık geriler, bilgi çoğalır ama ahlak yok olur.** İşte bu noktada İslâm'ın ilim anlayışı devreye girer. Çünkü İslam'da ilim, sadece zihinsel birikim değil, aynı zamanda insanı kemale erdiren, kalbi olgunlaştıran ve ahlakı güzelleştiren bir terbiye yoludur. Kur'ân-ı Kerîm, ilmin değerini ortaya koyarken aynı zamanda onun **ahlaktan bağımsız olamayacağını** hatırlatır. Rabbimiz ﷻ şöyle buyurur:

قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

“Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?”²

² Zümer, 39/9.

Bu ayette açıkça bahsedildiği üzere **bilen ile bilmeyen, hakikati gören ile görmeyen, ışıkla yürüyen ile karanlıkta kalan nasıl aynı olabilir?** Ancak burada dikkat edilmesi gereken nokta şudur: **Sadece bilgiye sahip olmak, insanı kurtarmaz. Eğer bilgi, ahlakla birleşmezse, sahibini yücelteceğine alçaltır.** Bugün bunun en açık örneği modern dünyadadır. İnsanlık, ilimde zirveye çıkmış; uzaya gitmiş, yapay zekâ geliştirmiştir. Fakat aynı zamanda savaşlar, zulümler, sömürüler ve çevre felaketleri de artmıştır. Çünkü **bilgi ahlakla buluşmamış, fayda yerine fesada hizmet etmiştir.** Bu ayetin çağdaş mesajı şudur: Gerçek ilim, insanı sadece bilgi sahibi yapmakla kalmaz; onu hakikate, adalete ve ahlaka yöneltir. **Bilgi, Allah'ın ﷻ adıyla okunmadığında fesada, Allah'ın ﷻ adına yaşandığında ise felaha götürür.**

Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur: ***“İlim öğrenmek her Müslümana farzdır.”***³

Bu hadis, ilmin yalnızca alimlerin veya din adamlarının değil, **toplumun her ferdinin sorumluluğu olduğunu** bildirir. Kadın-erkek, genç-yaşlı her Müslüman, **Allah'ın ﷻ dinini anlamak, hayatını doğru yaşamak ve topluma faydalı olmak için ilim öğrenmekle mükelleftir.** Ama şu unutulmamalıdır: **İlim, sahibini Allah'a ﷻ yaklaştırıyorsa ilimdir; aksi halde sadece bir yük olur.**

³ *İbn Mâce, Mukaddime, 17.* قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ

Kur’ân’da **cehalet, insanı helake götüren bir hastalık** olarak tanımlanır. Rabbimiz ﷻ cahilleri şöyle tasvir eder:

إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ

“Kulları içinde ancak âlimler gereğince saygı duyarak Allah’tan korkarlar.”⁴

Bu ayet bizlere şunu öğretir: **Cehalet, Allah ﷻ korkusunu ve sorumluluk bilincini yok eder; ilim ise kalbi huşû ve takvâya yöneltir.** Gerçek âlim, sadece bilgi biriktiren değil, **ilmiyle amel eden ve takvâ sahibi olandır.** Bu vasıflar olmadan, **dünyevî veya uhrevî meselelerde ne kadar çok bilgiye sahip olunursa olunsun, kişi hakikatte âlim değildir.**

Ne yazık ki günümüz dünyasında cehalet sadece okuma yazma bilmemek değildir; **hakikatten uzaklaşmak, bilgi kirliliği içinde oyalanmaktır.** Sosyal medya ve dijital platformlar, **sahte ve çarpıtılmış bilgilerle** doludur. Nice gençler orada vakit tüketirken, zannettikleri şeyin ilim değil, cehalet olduğunu fark etmemektedirler. **Resûlullah ﷺ hakikati öğrenmeyen kalbin taş gibi katılaşacağını haber vermiştir.**

Bugün en büyük tehlike, **bilgisizliğin bilgilik kisvesi altında yayılmasıdır.** Yalan olan şeylere doğru muamelesi

⁴ Fâtır, 35/28.

yapılmakta, Müslüman zihinler hak ile bâtıl arasında karıştırılmaktadır. Bu da ümmetin dağılmasına, **birbirine sahip çıkmayan, birbirine kol kanat germeyen bir topluluk haline gelmesine yol açmaktadır.**

Sonuç olarak, Müslümanların kurtuluşu cehaletle değil, **hakiki ilimle donanmaktan geçer. İlim, Allah ﷻ için öğrenilip hayata yansıtıldığında değer kazanır; aksi halde sadece bir yük ve aldatıcı bir gurur vesilesi olur.**

Bugünün en büyük imtihanı şudur: **İlim var ama ahlak yok; teknoloji var ama merhamet yok.** Müslümanların çocukları büyük üniversitelerde okuyor, dünyanın en iyi teknik bilgilerini alıyor; ama aynı gençlerin bir kısmı yalan, bencillik, gösteriş ve israfla hayatını sürdürüyor. Çünkü **eğitim, kalbe dokunmuyor; değerleri inşa etmiyor.** Oysa Peygamber Efendimiz'in ﷺ gönderiliş amacı açıkça ifade edilmiştir: **“Ben, güzel ahlakı tamamlamak için gönderildim.”**⁵

Bu hadis, Müslümanların eğitim anlayışına yön vermelidir. **Çocuklarımız sadece fen ve matematikte değil, ahlak ve adalette de en önde olmalıdır. Çünkü ilim, ahlakla birleştiğinde bir medeniyet kurar; ahlaktan koparıldığında zulmün, sömürünün, adaletsizliğin aracı olur.** Bugün Gazze’de, Doğu Türkistan’da ya da dünyanın farklı yerlerinde zulüm üreten modern güçler **ilimsiz değil,**

⁵ Muvatta, Hüsnü'l-Huluk, 8. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّمَا بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ

ahlaksızdır. İşte Müslümanların farkı burada ortaya çıkmalıdır: **Biz, ilimle yükselmeli ama ahlakla yücelmeliyiz.** İlim, başlı başına bir güç değildir; o, ancak **ahlak ve takva ile birleştiğinde** insana izzet ve şeref kazandırır. Rabbimiz ﷻ Kur’ân’da bizlere şunu haber veriyor:

يَرْفَعُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ

“Allah ﷻ içinizden iman edenlerin ve kendilerine ilim verilenlerin derecelerini yükseltir.”⁶

Bu ayet bizlere Müslümanların yükseliş yolunun formülünü verir: **İman + İlim.** Ama buradaki **ilim, sadece dünyalık hesaplara hizmet eden bir bilgi değil; kalbi Allah’a ﷻ bağlayan, ahlakla birleşen bir ilimdir.** Eğer Müslüman toplumlar imanla yoğrulmuş bir ilim anlayışına sahip olursa, yeniden yeryüzünde adaletin ve merhametin temsilcisi olacaklardır.

Bugün ise asıl problem şudur: **İlim var ama iman zayıf, eğitim var ama ahlak kayıp.** Gençlerimiz teknolojiyle meşgul ama Rabbini tanımıyor; diploması var ama ümmete faydası yok. Bu tabloyu değiştirmek için ilimle ahlakı bir araya getiren eğitim anlayışına dönmeliyiz. Peygamber Efendimiz’in ﷺ mirası işte budur: **ilimle kalbi, bilgiyle vicdanı, akılla ahlakı buluşturmak.**

⁶ Mücâdele, 58/11.

Şunu unutmayalım: **İlimsiz ahlak kör, ahlaksız ilim zalimdir.** İkisini birlikte kuşandığımızda hem bireysel huzur hem toplumsal diriliş hem de ümmetin yeniden ayağa kalkışı gerçekleşecektir. Eğer bugün Filistin’de, Doğu Türkistan’da mazlumlara gözyaşı döküyorsa, bu sadece zalimlerin zulmü değil; **Müslümanların ilmi ahlaktan koparmış olmasının acı bir sonucudur.** Çözüm ise bellidir: **İlimle yükselmek, ahlakla yücelmek.**

Allah’ım! Bizleri, ilmi sadece bilgi birikimi değil, hikmet ve ahlâk ile yaşayan kullarından eyle! **Allah’ım!** Bizlere, ilmiyle amel eden, bilgiyi kibir değil tevazu vesilesi yapan, öğrendiklerini insanlığa fayda olarak sunan sâlih kullarından olmayı lütfeyle! İlmin bizi fesada değil, felaha götürmesini nasip eyle! **Allah’ım!** Bizlere, cehaletin karanlığından kurtulup hakikat ışığında yürüyen, Peygamber Efendimiz’in ﷺ öğrettiği gibi ilimle amel eden ve ilmi ahlâkla taçlandıran bahtiyar kullarından olmayı nasip eyle!

وَأَخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، **الفاتحه**